

esdeveniments del món real, encara que la història única, estereotipada s'imposa sobre les diverses visions del món real.

Bruner ens parla dels *programes de medicina narrativa*. Sofriments i fins i tot la mort d'alguns pacients poden ser deguts al sentiment de ser negligits per metges que ignoren que els pacients volen parlar de la seva malaltia. També en la rehabilitació funcional de nens no n'hi ha prou amb un bon programa i un bon fisioterapeuta, fa falta una narrativa de recuperació compartida per familiars, professors i nens.

Acaba Bruner afirmant que «arribem a comprendre que la narrativa és un assumpte seriós —en la llei, en la literatura i en la vida—. Seriós i sovint també beneficiós. No hi ha un altre ús de la ment que doni tants plaers i al mateix temps planteji tants reptes».

Comentari final: l'enfocament pluridisciplinari de Bruner, a més de suggeridor, contribueix a una visió menys dispersa i segmentada de la cultura, també més humanista. Crec que pot contribuir a traslladar aquesta visió també al currículum. Podria servir per exemple per introduir qüestions de dret a la secundària?

L'obertura de la narrativa a nous camps com la medicina, el dret, pot contribuir a la seva major utilització en pedagogia: tant en el currículum (narracions com a contingut), com en la didàctica (tècniques didàctiques narratives), en la formació de professors (biografies professionals, mètode del cas), i també per «escoltar les històries dels alumnes» almenys aquells que més ho necessiten.

Lluís Busquets

DEUSDAD AYALA, BLANCA. *IMMIGRANTS A LES ESCOLES*.
LLEIDA: PAGÈS, 2009. [12È PREMI BATEC A LA RECERCA
I INNOVACIÓ EDUCATIVES, 2008]

Aquesta obra ens ofereix un estudi sociològic de la realitat educativa avui als instituts d'educació secundària a Catalunya. És el resultat d'una recerca realitzada per Blanca Deusdad, el curs 2007-2008, durant una llicència d'estudis concedida pel Departament d'Educació i sorgeix de la pròpia experiència docent i de les pròpies inquietuds per intentar donar resposta a un seguit d'interrogants que se li plantejaven a causa de la nova situació dins les aules. És un fet evident que l'arribada massiva d'immigrants procedents de diferents països de tot arreu les darreres dècades del segle XX ha transformat l'estructura social catalana i es fa també evident que aquesta evoluciona des d'una posició, en certa manera, ètnicament i cultural uniforme cap

a una societat poliètnica i culturalment diversa, on l'encaix de les diferents cultures —sovint els mitjans ens ho recorden—, es fa difícil i ens planteja uns reptes de rellevant importància, com ho són la cohesió social i la formació dels futurs ciutadans.

Com una conseqüència natural, aquest fenomen migratori que va ser més intens entre el 1996 i el 2008, any en què apareixen els primers símptomes de la crisi econòmica d'abast mundial, té el seu reflex a les aules dels centres educatius, les escoles d'educació primària i els instituts, centres aquests darrers on l'autora exerceix com a professora de ciències socials i en els quals —com ella mateixa explica— ha experimentat la complexitat social i cultural de l'alumnat que hi assisteix, i sovint percep a les seves aules una mena de sentiment, més que racista, antiimmigratori que, més que un rebuig vers els companys estrangers que hi assisteixen, significa un rebuig vers la cultura del col·lectiu que determinats companys representen, generalment de procedència extracomunitària, provinents de zones pobres, bé del món rural, bé de zones urbanes marginals i sovint sense haver estat escolaritzats.

És des d'aquesta posició que Deusdad es va plantejar que es podia atenuar aquest sentiment fent descobrir a tot l'alumnat les similituds per damunt les diferències, enriquint les relacions de l'alumnat i desvetllant-ne la capacitat crítica mentre s'afavoria l'ambient d'aprenentatge a l'aula. Amb aquest objectiu es va qüestionar quin paper havia de tenir l'educació intercultural en l'educació secundària, sobretot a l'ESO, ja que es tracta d'una disciplina que a més d'ensenyar els motius que porten les persones a emigrar, també desperta curiositat i interès per l'*altre*, tot promovent la cohesió social i la convivència pacífica, una de les característiques d'una societat madura, culta i amb projecció de futur. Per aconseguir aquest objectiu, va aplicar dos nivells d'anàlisi: els alumnes i els professors. En primer lloc, volia conèixer com s'acull i quina atenció es dedica als alumnes de procedència estrangera a les aules de secundària; quines dificultats d'aprenentatge tenen, quins són els problemes de relació amb els altres companys dins les aules, si s'estableixen o no relacions entre l'alumnat immigrant i l'autòcton bé dins l'aula bé a les hores d'esbarjo o bé en altres activitats organitzades pel centre i també com se'ls pot ajudar.

En segon lloc, per a completar aquest tipus d'anàlisi, també li calia conèixer la resposta del professorat a la diversitat cultural present a l'aula, quines metodologies didàctiques apliquen els professors, incidint especialment en les assignatures de ciències socials. Li calia copsar l'opinió dels professors sobre la conveniència o no de fer un canvi en el contingut del currículum de ciències socials que reflectís i permetés entendre el canvi social existent, almenys per als cursos de l'ESO.

A cop d'ull, aquest ambiciós plantejament no era una tasca fàcil tenint en compte el breu espai temporal, un curs acadèmic, de què l'autora disposava. Tanmateix, la seva brillant trajectòria acadèmica i de recerca li va proporcionar les eines necessàries per a reeixir. Es va llicenciar en antropologia el 1989. Des d'aquest

any compagina recerca i docència; immediatament després de finalitzar els estudis va col·laborar amb l'Institut Catòlic d'Estudis Socials de Barcelona, es va doctorar en sociologia el 2002, l'any següent va obtenir una de les prestigioses beques Fulbright que li va permetre fer una estada a la Boston University MA, on va col·laborar a The Institute for the Advancement of the Social Sciences. Prèviament ja havia col·laborat a la Universitat de Barcelona —encara hi col·labora— com a membre del grup Multiculturalisme i Gènere que dirigeix la reconeguda doctora Mary Nash, que l'any 2010 va ser investida doctora *honoris causa* per la Universitat de Granada. Així mateix, quan torna dels EUA i es reincorpora a la docència s'adona de la necessitat de coneixements didàctics per a afrontar amb èxit la tasca docent, i és llavors que s'incorpora al grup de recerca consolidat, DHIGECS, de didàctica de les ciències socials. En definitiva, aquesta intensa activitat l'havien preparada per dur a terme l'estudi de caràcter sociològic, antropològic i educatiu que significa aquesta obra.

Davant la dificultat de dur a terme l'estudi a tots els instituts de Catalunya, va acotar-lo a set instituts d'ensenyament secundari, sis dels quals pertanyen a Catalunya, i el setè, a un institut nord-americà de l'estat de Massachusetts, situat en una zona de característiques similars a les de Catalunya amb relació a la rebuda d'immigrants per així poder establir un nivell de referència i alhora comparatiu. En la selecció dels instituts, l'autora ha considerat diversos factors: que tinguessin diferent percentatge d'alumnat estranger, un dels sis centres és concertat, diversitat ètnica, amb assistència majoritària d'alumnat magrebí i llatinoamericà, alguns situats en barris d'emigració interior dels anys seixanta i setanta, que fossin centres de perifèries urbanes i finalment, tot i ser minoritari, va triar un centre on al barri i al municipi —Vic— hi ha un partit xenòfob.

L'obra s'organitza en nou capítols. En general, cada capítol l'introdueix una fonamentació científica dels aspectes que s'hi tracten i tot seguit l'aplicació a la realitat del fenomen migratori a Catalunya. Així, en el primer es contextualitza el fenomen migratori d'abast mundial i irreversible, es tenen en compte les teories de les diferents onades migratòries de coneguts experts i es palesa que l'arribada massiva d'alumnat estranger de diferents cultures ha afectat el sistema educatiu català, ja que els darrers anys —l'onada més intensa es produeix entre el 1996 i el 2008— l'augment d'alumnat estranger a les aules ha assolit un creixement del 411 %. Necessàriament, aquesta allau de nous alumnes havia de provocar una resposta ràpida de l'Administració i dels docents.

El segon capítol tracta de les estratègies que segueix l'Administració per fer front a les noves situacions. Partint dels models d'integració i d'acollida de l'alumnat estranger que s'apliquen a altres països es descriuen les diferents mesures i la creació d'organismes que es van anar planificant a Catalunya des de l'Adminis-

tració amb la creació d'aules específiques dins els mateixos centres educatius, les anomenades *aules d'acollida* amb la finalitat d'aplicar la immersió lingüística del català. Les primeres van aparèixer el curs 2004-2005. A les aules d'acollida dotades amb més recursos, encara que no sempre estan ben aprofitats, els alumnes nouvinguts abans d'incorporar-se a les aules ordinàries hi aprenen el català i aspectes generals de la cultura catalana de competència oral i capacitat comunicativa.

El tercer capítol que repassa les aportacions teòriques de diferents estudiosos en matèria de multiculturalitat, interculturalitat i racisme, com poden ser Wieviorka, Pérez Yruela, Desrués, entre altres autors, constitueix segons l'autora el fonament en què ha de recolzar la veritable educació intercultural, la que reconeix l'*altre* i alhora promou el coneixement. L'autora, però, no només es basa en les teories favorables a la immigració, sinó que també presenta les d'aquells autors, com Samuel P. Huntington, que en són contraris, per donar així l'opció del contrast i de la confrontació d'idees.

Als capítols quart i cinquè s'hi presenten i descriuen els centres objecte d'observació i anàlisi per a la recerca. El quart, descriu les característiques socials de les ciutats i zones on hi ha els centres educatius catalans i es preveu la procedència de l'alumnat, les diferents estratègies que utilitzen els centres, atenen també les mancances i les necessitats educatives especials de l'alumnat i oferint una sèrie de quadres i gràfics de gran transcendència per a poder entendre el perquè de la seva selecció. El cinquè, es centra en el funcionament de l'institut nord-americà a la ciutat de Cambridge dins l'estat de Massachusetts i en les seves diferències amb relació als centres educatius catalans.

Una vegada estudiada la realitat de l'entorn dels instituts, en els capítols sisè i setè es passa a aprofundir aquesta realitat educativa. El sisè, palesa els aspectes problemàtics bàsics que presenta l'alumnat estranger amb relació a la seva acollida i integració, a les dificultats d'aprenentatge, a l'avaluació, als conflictes dins de l'aula i fora. El setè, permet completar les aportacions del capítol precedent, ja que ens ofereix una visió del clima real existent dins les aules, tant les d'acollida com les aules ordinàries mitjançant l'observació directa a l'aula i incorporant-hi l'opinió de directors, coordinadors, tutors i professorat, bàsicament de l'àrea de ciències socials a qui l'autora ha enquestat. També s'hi incorporen observacions personals i narracions de gran significat dins el conjunt de la recerca que li permeten descobrir com s'ensenya i quan s'hi ensenya l'educació intercultural. El vuitè capítol aplega les conclusions del treball que es centren en els aspectes més rellevants i més evidents que l'autora ha constatat al llarg de la recerca i en reflexions personals de gran calat. Deixa constància del poc reconeixement de l'*alteritat* que al seu parer n'hi ha tant a les aules d'acollida com, en general, pel que fa al professorat i l'alumnat, i només es respecta allò que és legítim, com poden ser els menús i els preceptes religiosos i, a

diferència del centre dels Estats Units, als instituts de Catalunya no es deixa un espai per a mostrar els propis orígens i per a la multiculturalitat i la interculturalitat i quan es deixa, es destaquen costums de forma superficial i quasi folklòrica. Es fa palès igualment que l'ètnicitat i el gènere constitueixen encara avui els aspectes centrals de les relacions de l'alumnat dins de l'aula i fora. Així mateix, Deusdad argumenta que pretendre assimilar a la cultura catalana en l'era de la globalització els grups d'estrangers nous és quasi impossible i defensa que allò que cohesiona els diferents grups socials integrants d'una societat és facilitar-los la creació de la pròpia identitat per a poder ser un més amb tot el bagatge cultural que li és propi. Per això defensa l'educació intercultural de forma interdisciplinària i com a eix transversal. L'obra acaba amb una sèrie de propostes, capítol novè, per a millorar la integració i l'educació de l'alumnat estranger tot garantint l'equitat i l'excel·lència educatives. Inclou també com a annex un quadre de les quaranta-vuit persones entrevistades amb el càrrec i l'especialització i una extensa bibliografia de referència.

Un cop llegit el llibre, és pot dir que fins ara cap altre autor no ha tractat el problema de la immigració a l'escola catalana de forma tan directa i rigorosa, amb una fonamentació teòrica sòlida i incorporant les teories més actuals de reconeguts sociòlegs i investigadors sobre la problemàtica de la immigració i la integració social i educativa. Al costat d'aquestes teories científiques apareixen transcripcions literals d'entrevistes d'opinió sobre metodologies emprades i altres estratègies realitzades al professorat i als responsables de les aules d'acollida, els directores o altres persones relacionades amb l'educació. També hi apareixen converses espontànies de l'alumnat que permeten als uns i als altres valorar encara més l'esforç de l'autora per contrastar teoria i pràctica. Tanmateix, també s'ha de comentar que precisament per voler excel·lir en rigor l'obra sovint palesa una certa reiteració d'idees i de conceptes; fruit, al nostre parer, del limitat espai temporal de què disposava per a dur a terme aquesta recerca. És ben conegut que qualsevol obra escrita necessita d'un temps de depuració, sedimentació i maduració. Malgrat aquesta repetició que en algun moment pot fer disminuir l'atenció del lector mai, però, no ens fa perdre l'interès. *Immigrants a les escoles* esdevindrà, sens dubte, una obra de referència a tenir en compte tant per l'Administració a l'hora d'aplicar mesures efectives en l'educació dels adolescents com per al professorat ja que està plena d'idees i d'orientacions que els poden guiar a l'hora de prendre decisions i estratègies metodològiques així com per a altres estudiosos i interessats en el tema de la immigració i la seva repercussió a les escoles. No és una sorpresa, doncs, que el llibre hagi estat guardonat amb el 12è premi Batec a la Recerca i Innovació Educatives de 2008 de l'Institut Municipal d'Educació (IME) de l'Ajuntament de Lleida.

M. Luisa Gutiérrez